

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Татяна Илиева
за обявения в ДВ, бр. 63 от 18. 08. 2015 г. конкурс за доцент
по професионално направление 2.1. Филология
за нуждите на Кирило-Методиевския научен център към БАН
с единствен кандидат гл. ас. д-р Ива Кънчева Трифонова

За участие в обявения в ДВ, бр. 63 от 18.08. 2015 г. конкурс за доцент по професионално направление 2.1. *Филология* за нуждите на Кирило-Методиевския научен център към Българска академия на науките гл. ас. д-р Ива Кънчева Трифонова е представила едно самостоятелно монографично изследване, 23 научни студии и статии – 20 самостоятелни и 3 в съавторство (2 от публикациите са в електронен формат), 6 рецензии и обзори, 1 превод – общо 30 заглавия, седем от които в реферирани научни периодични издания, 21 в специализирани научни издания без импакт-фактор или в сборници от конференции (три от тях в чужбина), едно в популярна периодика и едно като съавторска част от самостоятелна книга¹.

Основната част от научните разработки на кандидатката са в областта на историята на българския език, изворовата старобългаристика (издания на южнославянски средновековни текстове), лексикологията и текстообвързаната палеославистична лексикография, текстологията и библеистиката, историческата диалектология и фолклористиката.

Един от акцентите в научните дирения на Ива Трифонова, са заниманията ѝ с въпроси, засягащи старобългарския превод на Свещеното писание. Интересът на младата изследователка към тази проблематика е свързан с работата върху дисертационния ѝ труд на тема: “Книга Откровение на св. Йоан Богослов в Кирило-Методиевската книжовна традиция”, защитен като „малък“ докторат в Катедрата по кирилометодиевистика при Факултета по славянски филологии на Софийски университет “Св. Климент Охридски”, (2005), както и с нейната следдокторска специализация в Кирило-Методиевския научен център при БАН с предмет на изследване „Лексиката на най-стария български препис на Апокалипсиса на св. Йоан Богослов в контекста на българските преводачески школи през Средновековието” (10.2007–03.2008). Тази тематика продължава да вълнува учената и по-нататък. Вниманието на Ива Трифонова привлича непроучената до този момент тълковна редакция на Книга Откровение, разпространена само сред южните славяни. Въз основа на детайлен анализ на трите достигнали до нас преписа на тази редакция (Пл 46, П 99 и НБКМ 101) изследователката стига до извода, че същите имат общ протограф. Текстовата версия, която те отразяват, е с по-стара южнославянска основа, в която се съдържа първоначалният славянски превод на книгата. Библейският текст и тълкуванията към него са неделима цялост. Те са редактирани вторично и това вероятно се съотнася с дейността на атонските манастири през XIV в.² Изследването е придружено с публикация на текста на НБКМ 101 в адаптиран вариант. Към изданието е приложен и речник-индекс, онагледяващ словното богатство и живия език в южнославянските земи през XIV-XV в., както и редица езикови иновации, типични за времето.

На същия ръкопис е посветена още една статия³, в която авторката представя накратко неговите структурни, текстологични, езикови и лексикални особености, за да определи мястото му при реконструирането на историята на тази библейска книга⁴. Анализът на библейския текст и на тълкуванията към него се прави отделно, като за

съпоставка са привлечени 13 преписа, датирани от XIV до XVIII в., важни за историята на книгата. След щателен лингвистичен и лексикален разбор на целия библейски текст, Трифонова затвърждава изводите от предходното си изследване, че текстът на Книга Откровение в NBKM 101 по всяка вероятност е свързан с проведената на Атон в края на XIII–XIV в. редакция на библейските книги и че текстът му има по-стара южнославянска подложка. Авторката установява, че коментарите към библейските стихове съдържат редица специфични лингвистични и лексикални черти, което я навежда на мисълта, че са били съставени отделно и после са привнесени в основния текст.

Във фокуса на изследователското внимание на Ива Трифонова е и „Сказание на Афродитиан за чудото, което стана в персийската земя“ – една от най-ранните апокрифни творби, преведени в зората на славянската писменост в българските земи. Интересът на кандидатката към тази проблематика е свързан с работата ѝ по проекта „Slavonic Apocryphical Heritage“ под научното ръководство на проф. д-р Флорентина Бадаланова Гелер, към Research Group D-4: Immaterial Causes and Physical Space, Excellence Cluster 264 Topoi (Freie Universität, Berlin) по време на нейната следдокторска специализация в Свободния университет в Берлин (01.12.2012–01.12.2014). В стремежа си да провокира любопитството на научната общественост върху „Афродитиановото сказание“, Ива Трифонова издава текстовете на трите известни в науката негови преводи по различни техни преписи: по ркп. в Сборник Aks.2743 от Народната библиотека във Варшава (представител на „новгородската редакция“ на първия славянски превод) в съпоставка с обнародвания от Е. Братке гръцки текст на творбата⁵; по ркп. NBKM 432 от XVI в. (представител на втория славянски превод)⁶; по ркп. 2/23 от сбирката на Рилския манастир от XV в., възприеман като дело на големия южнославянски книжовник Владислав Граматик (представител на потвърдения от Трифонова трети славянски превод), с паралелен гръцки текст по изданието на Б. Котер⁷. Последният е открит в превода на Словото за Рождество Христово, писано през VIII в., с вероятен автор Йоан Дамаскин или Йоан Евбейски, което обикновено се помества под датата 25 декември в панигирични сборници. Голямото количество гръцки преписи на словото, съхранявани на Атон (16 от 58), както и неговият тип на разпространение в православните земи карат изследователката да предполага, че вероятно то е преведено в средата на XIV в. на Атон от южнославянски монаси. Първоначалните ѝ наблюдения сочат, че по всяка вероятност въпросният трети славянски превод на Сказанието също е дело на южнославянски книжовници, творили на Атон през втората половина на XIV в. В сравнение с известните до момента два южнославянски превода на Афродитиан, този превод има свои стилистични и съдържателни редакционни намеси, направени, според Трифонова, от автора на Словото за Рождество Христово при съставянето на неговата творба. Като по-съществени от тях авторката определя: липса на уводната част на сказанието; липса на епизода с идването на бог Дионис и неговите сатири, познат от първия превод; липса на епизода с имената на влъхвите и кой от тях какъв дар носи, познат от втория превод; по-обстойно описание на пристигането на влъхвите и срещата им с Ирод, съобразено до голяма степен с библейския текст; добавка на репликите на тримата влъхви, които при срещата си с Христос, са го видели на различна възраст⁸.

В полезрението на изследователския интерес на кандидатката попада и друга апокрифна творба – „За елинските мъдреци“, един от многобройните кратки наративи, създадени и битували на прага на различни културно-комуникационни и цивилизационни изисквания, съдържащ сбор от сентенции на антични философи, държавни мъже, писатели и литературни герои. В отделна публикация, посветена на

този неголям текст, Ива Трифонова представя негов препис, част от състава на Летописец № 774, датиран 1627 г. (НБКМ 774). Това панорамно представяне включва: история на текста в славянската ръкописна традиция, данни за НБКМ 774, информация за интерпретирането на сюжета в изобразителното изкуство и издание на адаптирания текст по НБКМ 774. В приложения са представени хронографската редакция и тази от сборниците със смесено съдържание.

Любопитството на изследователката провокира и исторически наратив, посветен на историята на еврейския народ, или по-точно на т. нар. Вавилонски плен (598-539 пр. Хр.), който тя открива случайно в Сборник със смесено съдържание от сбирката на Народната библиотека в Белград, Плевля 46, XV в. на л. 122б-125 при работата си с южнославянския текст на тълковния Апокалипсис, поместен в същия кодекс. В отделна публикация Ива Трифонова представя адаптиран вариант на текста, негов превод на съвременен български език, и речник на словоформите, брой на техните словоупотреби, както и местата, на които те се срещат¹².

Още един акцент в научните дирения на кандидатката представляват заниманията ѝ с книжовното наследство на големия български възрожденец йеромонах Неофит Рилец. Ива Трифонова обнародва невключените в печатното издание на текста на неговия превод на Новия завет преводачески бележки, нанесени от книжовника в първоначалния му ръкопис, представляващи интерес за широк кръг специалисти от най-различни области – филолози, историци, етнологзи, богослови (по ЦИАИ 235)¹³. Издателката условно разделя материала на пет големи групи: 1. Пояснения на стари славянски и библейски лексеми; 2. Пояснения на лексеми от гръцки, еврейски, латински произход; 3. Пояснения на собствени имена; 4. Пояснения на мерни единици; 5. Пояснения към отделни стихове при превода (на отделни думи и словосъчетания и на цели изрази и стихове)¹⁴. Наблюденията на авторката над ръкописа показват неравномерно разпределение на бележките по книги. Най-голямо внимание, според нея, е отделено при оформянето на превода на Евангелията от Матей и Марко и на Откровението на Йоан. В тези книги, както отбелязва тя, основният библейски текст е изписан чисто, без излишни задрасквания и корекции. Но докато Евангелията изобилстват от пояснения на отделни думи, на словосъчетания, на изрази и цели стихове, в текста на Откровението преобладават предимно бележките с лексикални разночетения, а тълкувания на определени стихове почти няма (само примерът от Ап 1:3 в V-та таблица). Изследователката обръща внимание и на диспропорцията в нотирането на Деяния апостолски. Ръкописът на тази книга също започва с многобройни бележки под линия, които постепенно намаляват, докато започват да преобладават уточненията с екзегетическо съдържание, а корекциите в основния текст на книгата непрекъснато се увеличават. При апостолските послания текстът вече е почти изчистен, бележките са спорадични. В резултат от направените наблюдения Трифонова стига до извода, че в преводаческата си дейност Неофит Рилски се е ръководел основно от превода, направен от елински на гръцки език от митрополит Иларион, както и от славянската Елисаветинска библия и по-стари славянски ръкописи. Непрекъснато е сверявал текста и с цяла сбирка от евангелия на достъпните му езици: старо- и новогръцки, руски, сръбски, български (преводът на Сапунов), влашки, турски език.

В друга своя работа Ива Трифонова предлага списък на непубликувани до този момент архивни документи, свързани с името на Неофит Рилски (общо 60 архивни единици)¹⁵. Каталогът съдържа: пореден номер на архивната единица, кратко съдържание на документа, брой на листовите, вида на писмото, датировката и мястото, ако са известни. Описани са различни биографски материали, материали от книжовната

и служебната дейност на Неофит Рилски, кореспонденция, както и материали на други лица¹⁶.

Неиздадените и все още недостатъчно проучени архивни материали, свързани с речниковото дело на Неофит Рилски, също попадат в полезрението на кандидатката¹⁷. Между тях са документите, които се съхраняват в Архива на БАН, а именно: издание на „словарь българско-гръцкій в старыѣ и новы нарѣчія“ (арх. ед. 8); подвързана тетрадка, съдържаща ръкопис на същия речник, автограф на Неофит Рилски, 99 л., без означение за дата и място, с предговор и отделни бележки, една от малкото запазени днес тетрадки, отразяващи творческия процес на йеромонаха, върху които е съставян речникът (арх.ед. 9); отделни речникови бележки, извадки от книги, в ръкопис, 92 листа, без обозначение за дата и място, автограф на Неофит Рилски (арх. Ед. 10); уверение от името на Иван Ев. Гешов, че е приел от игумена на Рилския манастир десет тетрадки от речника на Неофит Рилски със задължение да ги препрати на протосингела на българската екзархия в Цариград Йосиф, ръкопис, 1 л. С дата 4-16 март, 1874 г., гр. пловдив (арх. ед. 11).

Чрез статията си „Из историята на българското езикознание“ Ива Трифонова прави достойно на широката научна общественост неизвестен документ от личната кореспонденция на акад. Стефан Младенов (27.12.1880-1.5.1963), който се съхранява в Научния архив на Българската академия на науките – едно писмо, изпратено от общинския съветник Фердинанд Гинзел на 1 юни 1938 г. от Виена, в което се описва историята на капиталния езиковедски труд в пет тома „Градиво за синтаксиса на българския език“ (арх. ед. 441, Фонд 154, оп. 1)¹⁸.

Ива Трифонова участва с превод, разчитане и набор на текст от старобългарски на новобългарски език в изданието на Руски илюстриран синодик „Духовни образи“ заедно с професор, доктор на изкуствознанието Иванка Гергова (автор на изследването върху паметника) от Института за изследване на изкуствата при БАН и с доц. д-р В. Желязкова от КМНЦ (преводач на руски език).

Въз основа на направения преглед приносите в индивидуалната научна продукция на кандидатката могат да се обобщат по следния начин:

Научно-теоретични приноси: изследване и описание на логиката на възникването, типологията и последвалото развитие на старобългарските ритуални клетвени практики – обичаите и вярванията, свързани с тях, въз основа на данни от историческата лексикология и диалектология; издирване и систематизиране на 65 лексеми в значение „кълна се“ и „кълна, проклинам“, познати днес в българската говорна област, и чрез съпоставка с данни от други науки – като история, етнология, литература, – интерпретацията на мирогледа на средновековния българин, принос към проучването на клетвата като един от най-кратките фолклорни жанрове; комплексни текстологични и лингвистични анализи на текстове за възстановяване на тяхната история, както и идентифициране на времето и мястото на създаването им; проучване творческия процес на йеромонах Неофит Рилски по данни от неговите автографи.

Научно-приложни приноси: разчитане и въвеждане в научно обръщение на неизвестни преписи на средновековни текстове и непознати до този момент преводи на преводни съчинения от същия период; лексикографско описание на паметници; систематизиране и обнародване на непубликувани архивни материали; превод на паметници.

Освен индивидуалните си изследвания Ива Трифонова се включва активно в разработката на колективни научни теми. През последните пет години тя взема дейно участие в следните проекти:

- ✓ „Кирило-Методиевото културно наследство и неговите български и европейски измерения”, финансиран от Фонд „Научни изследвания” към Министерството на образованието, младежта и науката (2009-2011);
- ✓ „Енциклопедия Slavica Sanctorum: Светци и свети места в България”, финансиран от Фонд „Научни изследвания” към Министерството на образованието, младежта и науката (<http://www.eslavsanct.net>) (2010-2012);
- ✓ „Електронна база-данни Operum patrum Graecorum versiones slavicae: каталогизиране и проучване на съчиненията от Йоан Златоуст в старобългарски превод, финансиран от програма „Млади учени” на Фонд „Научни изследвания” към Министерството на образованието, младежта и науката (<http://www.versiones-slavicae.com/bg/>);
- ✓ „Информатика, граматика, лексикография (BG051PO001-3.3.06 “Подкрепа за развитието на докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени”)“ (<http://cyrillomethodiana.uni-sofia.bg/index.php/about/287-2012-10-17-09-01-27>).

Когато се оценява цялостната научна дейност на кандидатката, не може да не се спомене и нейната преподавателска практика. От 2009 г. насам (като изключим периода 01.12.2012-01.12.2014, когато е на следдокторска специализация в Свободния университет в Берлин) тя е хоноруван преподавател към Катедра по кирилometодиевистика, Факултет по славянски филологии, Софийски университет „Св. Кл. Охридски”, където води старобългарски език на специалности „балканистика”, „руска филология”, „славянски филологии”, както и история на българския език на специалност „българска филология”. Освен това гл. ас. д-р Ива Трифонова е водила часове като хоноруван преподавател по старобългарски език в Националната гимназия за древни езици и култури „Св. Кирил Философ”, гр. София.

В заключение бих искала да подчертая, че гл. ас. д-р Ива Трифонова е изграден български учен с вече утвърден авторитет в медиевистичните среди. За това говорят нейните публикации, редовното ѝ участие в научни форуми у нас и в чужбина (повече от 20 според приложената информация), сътрудничеството в разработката на колективни научни теми и проекти. За съжаление, липсата на справка за цитиранията не позволява да се направи оценка на апробацията на трудовете на кандидатката в академичната общност. Насоката на изследователските дирения на гл. ас. д-р Ива Трифонова съответства на обявеното в конкурса професионално направление 2.1. *Филология*. Тя притежава необходимия професионален опит и отговаря на всички качествени и количествени критерии за заемане на обявената в конкурса длъжност. Въз основа на всичко това, убедено препоръчвам гл. ас. д-р Ива Кънчева Трифонова да бъде избрана на длъжността доцент по професионално направление 2.1. *Филология* за нуждите на Кирило-Методиевския научен център към Българска академия на науките.

София, 18. 01. 2015 Доц. д-р Татяна Атанасова Илиева

¹ Седем от библиографските единици са тематично свързани със защитената през 2001 г. дипломна работа на кандидатката “Старобългарската ритуална клетва (по езикови данни)” под научното ръководство на чл-кор. проф. д-р Иван Добрев, поради което тук няма да бъдат взети под внимание. Става дума за следните заглавия:

- Старобългарски лековници. // Литературен вестник, № 17, 2-8 май 2001, 16.
 - Старобългарски думи за клетва. // Култ и обредност. С., 2001, 103-105.

- За основите на старата българска клетва и нейното развитие (за една теория по езикови данни) // Езици на общуването. С., 2003, 100-110.
- За *навѣт`* клетва, проклинание` – произход и семантика // Езици на общуването. С., 2003, с. 167-170.
- Гранична топонимия на българската държава през Средновековието (коренът *вард-) // Етнос и менталност. С., 2004, 238-244. (съвотворство с Г. Григоров).
- Знакът *стрела* в представите на средновековния човек // Между демони и ангели: Доклади от международна научна конференция, проведена в Лесидрен от 30. август до 1. септември 2001 г. С., 2005, 127-136. (съвотворство с В. Савова).
- Вербални и невербални форми на клетва: Делокутиви глаголи за означаване на клетвени изрази. // *Нѣстѣ оученикъ надѣ оучителемъ своимѣ*: Сборник в чест на проф. дфн Иван Добрев, член-кореспондент на БАН и учител. С., 2005, 528-536.
- Клетвите в лексикалната система на езика // Годишник на СУ „Св. Кл. Охридски“, 96-97, 2007, 43-90.

В оценката на рецензента не се включват и библиографските единици, свързани с дисертацията на кандидатката за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ („Книга Откровение на св. Йоан Богослов в Кирило-Методиевската книжовна традиция“, научен ръководител: проф. дфн Искра Христова). Те присъстват в рецензията само доколкото имат отношение към следващи разработки на Ива Трифонова, касаещи други проблеми на същия литературен паметник, които не са част от доктората.

² Южнославянската редакция на Тълковния апокалипсис (Речник-индекс и издание на запазената част от Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий, София, № 101, XVI в.) // *Palaeoslavica* 2014, XXII, 1, 119-163. ISBN 1070-5465.

³ За превода на Тълковния апокалипсис в южнославянската традиция. // *Love of Learning and Devotion to God in Orthodox Monasteries*, 5th International Hilandar Conference, 08-14. 09, 2002, Копачник, Рашка, Югославия. (под печат).

⁴ В резултат от детайлно комплексно проучване авторката определя като безспорно най-ранни босненските текстове на М и Н, които са много близки помежду си. По-късен хронологично, но тясно свързан с тях, според нея, е преводът, представен в източнославянските ръкописи T119, BOZ, R, както и в F, който се отличава с относителна самостоятелна редакционна намеса. Учената намира очевидни сходства в лексиката на Ć, за който се знае че представлява нов превод или редакция, направен в средата на XIV в., вероятно от кръга около митрополит Алексей съобразно атонската преводаческа традиция, NBKM101, NG и UPP72^{iv}. Заключение на изследователката е, че лексикалната характеристика на NBKM 101 се отличава с редица индивидуални преводачески решения, като степента на настъпилите различия между най-ранните редакции на текста и Ć се потвърждава именно от този текст. В най-голяма степен тук се следват вече възприетите замени в атонската редакция и в лексикално отношение тази редакция на текста стои най-близко до Ć. Ива Трифонова стига до извода, че текстът на NBKM 101 е вероятно резултат на по-късна преводаческата дейност, свързана с дейността на атонските книжовници, където според Алексеев е бил съставен пълен библейски кодекс, но това е превод, независим от Ć, както и от по-ранните преписи на Апокалипсиса. По мнението на авторката той има южнославянска основа. Наблюденията ѝ показват, че лексикалните съвпадения между NG, UPP72 и NBKM 101 са най-многобройни. NG и UPP72 също са по-късни преписи на един и същ превод, който, според нея, би могъл да възхожда към атонската редакция, но вече подложен на сериозна, целенасочена преработка на текста, съобразен до голяма степен, макар и непряко, с южнославянските преписи. По-късен е библейският текст на O, също близък до Ć и NBKM 101. Схематично близостта между отделните преписи Трифонова представя така: а) М, Н; б) T119, BOZ, R; ~F; в) NBKM 101, A, NG, UPP72; ~ O, UPP70, PU. Като относително самостоятелен сред всички разгледани преводи тя определя най-ранния южнославянски текст – НМ от XIV в., проучван от Р. Ковачевич (Ковачевич 1990).

⁵ Сказанието на Афродитиан – нови данни за историята на текста (*Преписът в Сборник Aks.2743 от Народната библиотека във Варшава*). Публикацията дава представа за мястото, което заема Варшавския препис, поместен на л. 191–195 в Сборник със смесено съдържание от края на XVI – началото на XVII в., описан под сигнатура Aks.2743 (в каталога под № 1047) от сбирката на Народната библиотека във Варшава (RCP 2004: 489–490), в ръкописната традиция на творбата. Според Трифонова преписът се отнася към първоначалния превод на творбата, направен през X в. (вероятно в България), към редакция, която съществува наред с т.нар. сръбска редакция и е предвестник на източнославянската, която отразява повторна сверка с гръцкия оригинал и се отличава със стари езикови черти и употреба на характерна лексика. Правописът отразява няколко етапа на битуване на текста. Той пази основните особености на молдовските ръкописи, т.е. на Евтимиевата правописна редакция, като и източнославянски особености. В анализа се привличат, наред с най-ранния препис, примери от Макариевските чети-минеи, приети за емблематични за състоянието на текстовете през XVI в. (ВМЧ 1912).

⁶ *Narratio Aphroditiani* или Сказание на Афродитиан за чудото, което стана в персийската земя (Издание на текста по НБКМ № 432 от XVI век) // Име и святост, 13. София, 2014, 130-148.

⁷ Третият славянски превод на Сказанието на Афродитиан в състава на Словото за Рождество Христово от Йоан Дамаскин (публикация на текста по Ръкопис 2/23 от сбирката на Рилския манастир, XV в.). – В: Кирило-Методиевски четения 2015. Юбилеен сборник. София, 2015, 207-220

⁸ *NARRATIO APHRODITIANI* and its third Slavonic Translation – В: *Palaeoslavica*, XXIII, 1, 2015, 144-158.

¹² Мене, текел фарес, или за един исторически наратив за Вавилонския плен в сръбски сборник от XV в. (превод, адаптиран вариант на текста и речник).

¹³ Към историята на новобългарския превод на библията (Преводаческите бележки на Неофит Рилски) // Електронно списание LiterNet, 08.07.2009, № 7 (116) - http://litenet.bg/publish20/i_trifonova/kym_istoriata.htm

¹⁴ Петте групи са обособени в пет таблици. В първата колона на всяка от петте таблици е означено мястото, където думата или изразът се срещат в текста на Новия завет. Когато една и съща дума или израз се появяват на няколко места по един и същи начин, то в първата колона са изброени всички места от текста, където се срещат думата или изразът, а пояснението в трета колона е само едно. Когато една и съща дума или израз се появяват на различни места по различен начин, то те се посочват поотделно (срв. в първата таблица верига, внезап). Във втората колона се цитира кратък откъс от ръкописа на новозаветния текст на Неофит Рилски. Думата или изразът, които се появяват, са маркирани и подчертани от автора на това изследване. В третата колона се посочват поясненията към вече маркираните и подчертани във втора колона думи или изрази.

¹⁵ Голяма част от документите, съхранявани в Научния архив на БАН, е публикувана от проф. Иван Шишманов и акад. Иван Снегаров, като част от дневника му, ръкописи на календарни и взаимоучителни таблици, бележки за новите килии, построени в Рилския манастир, каталог на книгите в библиотеката му, контрактът, с който той се задължава да преведе за Вениамин Баркер евангелския текст на български език (8, 4, с. 639-640; 22, с. 469-479).

¹⁶ Архивът на Неофит Рилски в Научния архив на БАН // Наука, XXI, 4, 2011, 44-49.

¹⁷ Речникът на Неофит Рилски (Словарь българско-гръцкій въ старыѣ и новы нарѣчія)// Наследството на отец Неофит Рилски: изкуствоведски, богословски и филологически аспекти, С., 2012, 259-268.

¹⁸ Трудът, посветен на българския синтаксис, се състои от 1 600 ръкописни листа голям формат и обхваща над 10 000 езикови примера. Писан е през 1935 г., а през 1936 г. е бил депозиран в частната библиотека на цар Борис III. После е бил предоставен на акад. И. Буреш, който го е предал в Българската академия на науките за професионална оценка от езиковедите Л. Милетич, С. Романски и С. Младенов и с идеята да остане в дар за Българската академия на науките.